

prejeto: 2006-08-30  
izvirni znanstveni članek

UDK 314.7:622.33(497.4 Sečovlje) "1950/1970"

RUDNIK SEČOVLJE.  
PREGLED MIGRACIJSKIH GIBANJ (1950–1970)

*Ivica PLETIKOSIĆ*

Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije Koper,  
SI-6000 Koper, Glagoljaška 8  
e-mail: ivica.pletikosic@zrs.upr.si

*IZVLEČEK*

*Rudnik je v svojem dvajsetletnem povojnem delovanju na več načinov vplival na lokalno skupnost. Zaradi svoje zaposlovalne politike in zaradi specifičnih potreb po delovni sili je povzročal migracije, ki so spreminjale značaj kraja in občine. Predstavitev teh migracij je osnovni namen tega članka.*

*Na podlagi matične knjige rudnika in drugih arhivskih virov so v članku predstavljene kratak historiat rudnika, njegovo migracijsko zaledje, poklicna sestava zaposlenih in vzroki za prenehanje delovnega razmerja zaposlenih v njem.*

*Ključne besede: rudarstvo, Sečovlje, migracije, gospodarstvo, 1950–1970*

LA MINIERA DI SICCIOLE.  
UNO SGUARDO AI MOVIMENTI MIGRATORI (1950–1970)

*SINTESI*

*Nella sua ventennale attività nel dopoguerra, la miniera ha influito in diversi modi sulla comunità locale. Con la sua politica occupazionale e a causa dei bisogni specifici di manodopera, la miniera ha dato vita a migrazioni che hanno caratterizzato e trasformato questi luoghi e il corrispondente comune. La presentazione di tali migrazioni è l'argomento principale del presente contributo.*

*Il saggio presenta, sulla scorta del registro degli occupati e di altri documenti di archivio, una breve sintesi storica della miniera, il suo bacino migratorio, la struttura professionale degli occupati e analizza le cause alla base della rescissione del contratto di lavoro.*

*Parole chiave: estrazione mineraria, Sicciole, migrazioni, economia, 1950–1970*

**Kratek historiat<sup>1</sup>**

Na stiku Sečoveljske doline, te največje in najplodnejše obdelovalne površine v piranski občini, in njenega podaljška, Sečoveljskih solin, so se leta 1935 med domačimi kmeti in solinarji pojavili tuji industrijski delavci.<sup>2</sup> Namestili so vrvalne stroje, začeli z geološkim sondiranjem terena in izvrtali 120 sond. Iskali so črni premog in ga v globinah od 100 do 400 metrov tudi našli. Debelina slojev tu redko preseže 0,5 metra, le najnižji sloj, ki leži neposredno na krednem apnencu, se je mestoma odebelil do 1 m, včasih v posameznih kadunjah tudi po več metrov. Za zadovoljivo pa se je tedaj izkazala kalorična vrednost premoga, ki je znašala 5.500–6.200 kcal. Rudnik so odprli neposredno za poslopjem ne dolgo tega opuščene železniške postaje.<sup>3</sup>

Izkoriščanje rude se je začelo proti koncu tridesetih let pod okriljem rudarskega podjetja ARSA (Società anonima carborifera miniere di Sicciole). Ob solinah sta zrasla železni stolp in rudarsko poslopje. Intenzivno rudarjenje je pozimi 1940–1941 povzročilo pogrezanje nekaterih solnih fondov v solinah. Zato je že leta 1942 prišlo do spora med rudarji in solinarji (Regie Saline di Pirano). Slednji so rudarsko upravo obtožili, da je z miniranjem povzročila pogrezanje trinajstih solnih fondov, v katerih se voda ni več normalno pretakala po bazenih, in je bilo zato pridobivanje soli močno otežkočeno, ter s tem storjena škoda. Spor je reševalo sodišče (R. Tribunale Civile e Penale di Trieste) v Trstu. Obravnava, ki se je začela 5. 11. 1942, je bila večkrat odložena in se je zavlekla v leto 1943. O dokončanem izidu spora dokumenti ne pričajo.

Rudnik je normalno deloval do leta 1944, ko so zaradi nerednih dobav električne energije jamske črpalke ostale brez toka in ga je v celoti zalila voda.

Jugoslovanska vojaška oblast (Vojna uprava Jugoslavenske armije), ki je obravnavano ozemlje upravljala po drugi svetovni vojni, je v času neposredno pred podpisom mirovne pogodbe z Italijo (v času, ko se še ni zagotovo vedelo, kaj bo čigavo, oz. kako bo potekala meja) demontirala železni rudarski stolp nedelujočega rudnika in ga odpeljala v Rašo. Kasneje so ob reaktivaciji postavili zasilnega, začasnega, lesenega.

Novo komunistično oblast je pestilo podobno pomanjkanje kalorij – energije – kot prejšnjo, fašistično, zato se je odločila jamo osušiti. Osuševanje je potekalo v letih 1950–1953, nakar je izkop premoga rasel do leta 1957, ko je ponovni udar delno zalil jamo. Pred to nesrečo je rudnik zaposloval približno 380 ljudi, kar je največ v njegovi relativno kratki zgodovini. Po ponovni osušitvi v letih 1957–1958 je pro-

1 Nastal je na podlagi virov iz piranskega arhiva in del Calligaris, 1989, 44–49; v še krajši obliki pa Pletikosić, 2005, 707.

2 Strokovni kader v rudniku je v času Kraljevine Italije emigriral iz Toskane, potrebe po nekvalificiranih delavcih pa so zadovoljevali domačini.

3 Fašistična italijanska vlada je ob pomanjkanju osnovnih industrijskih surovin (železa, premoga, nafte ...) demontirala takrat nerentabilno železniško progo med Trstom in Porečem in tire prepeljala v ravno osvojeno Abesinijo – Etiopijo.

izvodnja rasla do leta 1962, ko je dosegla 26.000 ton. Takrat pa je rudnik začel stagnirati, zato so ga 1. januarja 1970 pripojili k industrijskemu in trgovskemu podjetju na drobno in debelo, Krogu Sečovlje. Le-to je v istem letu začelo s pridobivanjem in drobljenjem apnenca v kamnolomu pri Kaštelu.

Ponovni vdor vode v letu 1972 je pomenil dokončen propad rudnika. K njegovemu zatonu je (takrat) vsekakor prispevala nizka cena nafte in njenih derivatov, nikakor pa ne slaba kvaliteta rude ali njeno pomanjkanje.



Sl. 1: Logotip rudnika.

Fig. 1: Logo of the mine.

#### Matična knjiga: opis vira

Osnovni namen pričujočega članka je ugotoviti, od kod je prihajala delovna sila, ki je povojnim oblastnikom pomagala ponovno oživeti rudarsko proizvodnjo. Glavni pripomoček (vir) za ta prispevek je matična knjiga rudnika črnega premoga Sečovlje (1950–1969), ki jo hranijo v piranskem arhivu (PAK PI, 2). Preučevana matična knjiga rudnika Sečovlje je razdeljena na dva dela. V prvem delu so vpisi podatkov tistih oseb, ki so nastopile delovno razmerje v rudniku (13 stolpcev), v drugem pa

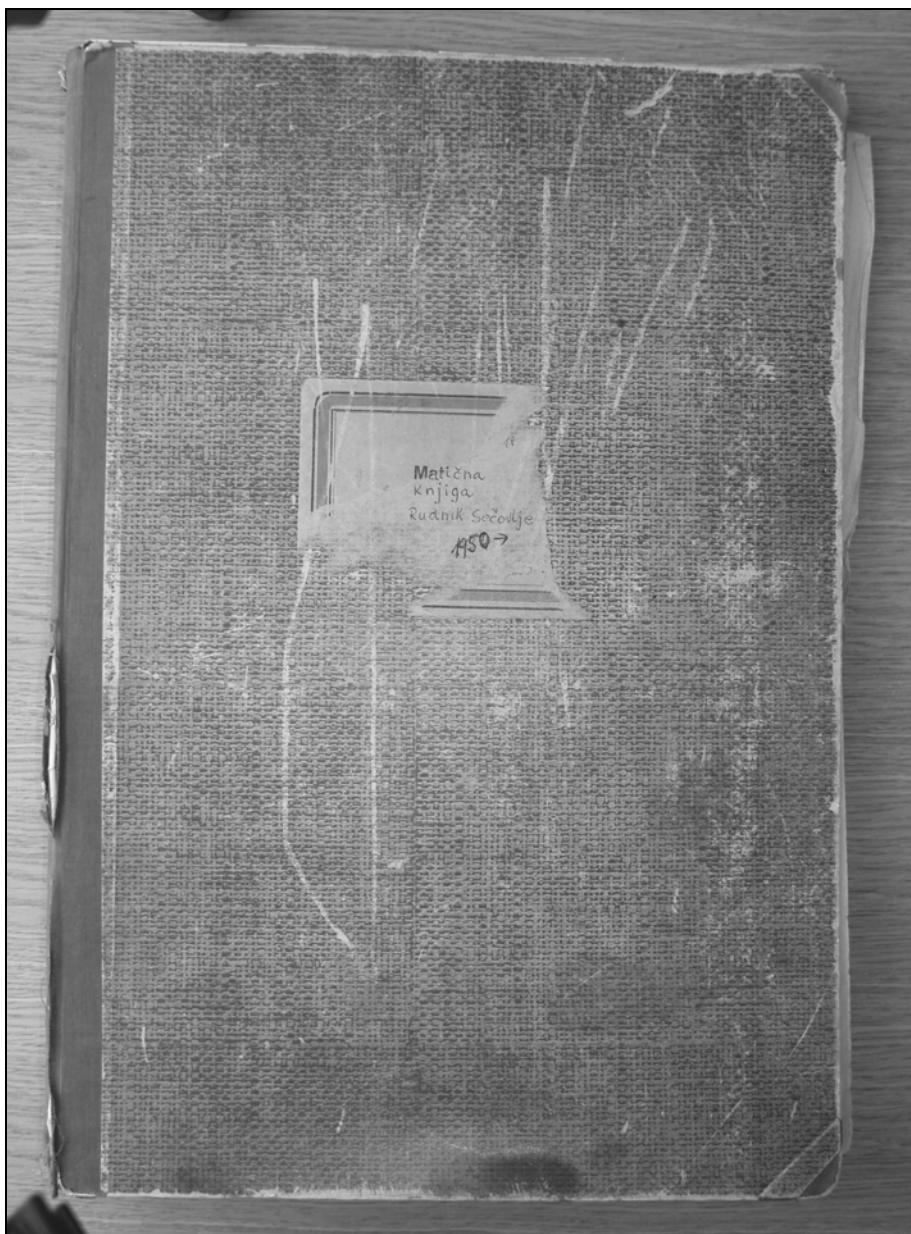
izpis istih oseb ob zapustitvi delovnega mesta (5 stolpcev). Vpisni del nudi naslednje podatke o delavcu: 1. matično številko, 2. datum nastopa službe, 3. ime ustanove oz. podjetja, od koder prihaja, 4. priimek, očetovo ime ter ime, 5. razvrstitev po stroki in poklicu, 6. temeljno plačo, 7. datum in (o)kraj (ljudska republika) rojstva, 8. državljanstvo, 9. šolsko izobrazbo, 10. spol, 11. številko in datum izdaje uslužbenske knjižice, 12. kdo je izdal odločbo ter številko in datum rešitve o a) nastavitvi, b) prenehanju službovanja, 13. številko izpisa. Sledijo rubrike iz izpisa: 14. zaporedna številka, 15. priimek in ime, 16. ime podjetja oziroma ustanove, kamor odhaja, 17. matična številka in 18. opombe.

Ta matična knjiga bi bila še večja zakladnica podatkov, če bi administratorji bolj vestno izpolnjevali rubrike v njej. Pa so jih na žalost zelo slabo oziroma pomanjkljivo. Zelo redki so primeri, da so o kakšni osebi vneseni vsi podatki. Glede na različne rokopise v knjigi je mogoče sklepati, da jo je izpolnjevalo več različnih oseb. Nekatere od teh so bile nedosledne in (mogoče tudi) neodgovorne, saj so spreminjale (drugače vpisovale) že vpisana imena.

Lahko bi jih obtožili tudi (namernega ali nenamernega) poslovenjanja,<sup>4</sup> saj je Giuseppe postal Josip, Basanese – Basaneže, Oktavio – Oktavij, Marcelo – Marcel, Klaudijo – Klavdij, Josip – Jože, Gino – Dino, Anđelko – Angelko, Scherlič – Sherlič, Viller – Viler, Vizintin – Vižentin, Matteo – Matija, Odreisct – Odrejc, Francesco – Franc, Silvio – Silvij, Sergio – Sergej, Schmid – Šmit, Codarin – Kodorin, Giovanni – Ivan, Nicolo – Niko, Remidjo – Remigij, Elio – Eljo, Dinko – Duilij, Mario – Marjo, Antonio – Anton, Đuro – Jurij, Dino – Domenik, Cočiani – Kocjančič, Atilio – Atilij, Duilio – Dimitrij, Luciano – Lucijan in Žuhumsija – Šehumsija. Pitacco – Pitako – Pittakko je imel kar tri verzije. Pri omenjenih primerih je vsaj drugi del osebnega imena pravilno vnesen (prepisan), medtem ko je bilo potrebno pri nekaterih dodatno preverjanje identitete. Le tako se je bilo mogoče prepričati, da sta Matesi Giuseppe in Matessi Josip ena in ista oseba, tako kot Piccini Claudio in Picini Klavdio, Reja Rihard in Reia Ricardo, Veglia Giulio in Veljak Julij, Carpenetti Eugenio in Karpeneti Evgenij, Davanzo Eddo in Davanso Edo, Vatta Lorenzo in Vata Lovrenc, Sciuca Giovanni in Ščuka Ivan, Petarosso Luciano in Petaroš Lucjan, Puzzer Silvester in Pucar Silvo ter Djeljadinovič Serahid in Želadinovič Zahid. Pri vsem tem je popolno zanemarjanje razlike med *č* in *ć* komaj omembe vredno.

Matične številke pri vpisu in izpisu se ne ujemajo vedno in vsi vpisi si ne sledijo v kronološkem zaporedju. Nekatere delavce so vpisovali pozneje, celo na koncu tekočega leta, vendar s pravilnim datumom. Število vpisov (1.695) ni enako številu izpisov (1.626). Ime ustanove, v kateri je zaposleni delal do prihoda v rudnik, ni bilo vedno vpisano.

4 Zaradi fašistične prakse poitalijančevanja slovenskih in hrvaških osebnih imen in priimkov (oz. njihovega vračanja v izvorno – italijansko obliko), so socialistični oblastniki ubrali diametralno nasprotni trend. Očitno so se v primežu tega trenda znašla tudi povsem italijanska imena (osebe).



*Sl. 2: Matična knjiga rudnika.*

*Fig. 2: Central register of the mine.*

Rudnik je imel pet obratov: jamskega, v katerem je delalo največ oseb (120–150), separacijo<sup>5</sup> (20), elektro-strojnega (20–30), zunanjega (20–30) in upravo (20). Zaposlene v teh obratih so v peti rubriki razvrščali po stroki in poklicu, od srede leta 1963 pa še po kvalifikaciji. Vpisi krajev rojstva (okraj in kraj ter ljudska republika) kažejo na pomanjkanje zemljevidov Jugoslavije v rudniških pisarnah oz. na pomanjkljivo poznavanje geografije Jugoslavije pri rudniških administratorjih. Marsikateremu kraju ni bila pripisana pravilna ljudska republika. Tako so bili v Bosno postavljeni Slavonska Požega, Duga Resa, Priština, Ključ pri Poreču, Varaždin, Vodice pri Šibeniku, Karlovac in Šabac; na Hrvaško Banja Luka, Prijedor, Vareš, Mostar in Doboj; v Srbijo Sarajevo in Daruvar ter Janjevo v Makedonijo. Do londonskega memoranduma so delavce (v 8. rubriki) ločevali po državni pripadnosti (LRS, LRH, STO), po njem pa po nacionalni pripadnosti. V začetku 60-ih let so najbolj redno vpisovali ime delovne organizacije, kamor se je zaposleni prezaposlil.

Ena redkih vestno izpolnjenih rubrik je tista o spolu (40 žensk oziroma 2,4%). Prve tri zaposlene so bile Italijanke. Najmanj dve, obe domačinki, sta se po londonskem memorandumu udeležili eksodusa prebivalstva iz cone B STO. Razen šestih Hrvatice in ene Srbkinje so bile vse ostale Slovenke. Delale so v administraciji (uslužbenke – 13), kot delavke na separaciji premoga (5) in kot strežno osebje v rudniškem baru (natakarica – 2, točajka – 6) ali rudniški restavraciji (kuharica – 4, kuhinjska pomočnica – 1, pomivalka – 2, snažilka – 2).

### Migracijsko zaledje rudnika

Da bi odgovorili na vprašanje, od kod se je rekrutirala delovna sila za delo v rudniku Sečovlje, je preučevano obdobje razdeljeno na petletja. Prvo (1950–1954) sovпада z obdobjem, ki sta ga rudnik in njegov kolektiv preživela v državi STO. Drugo je postavljeno med letoma 1955 in 1959, tretje med letoma 1960 in 1964, zadnje pa je zajema obdobje po letu 1965.

Vse preučevane osebe so obdelane glede na njihovo mesto rojstva, čeprav niso vse migrirale neposredno od tam. To še posebej velja za kategorijo »rudarjev« (404 osebe), ki večinoma niso bili rojeni v kraju službovanja, ker so se selili iz rudnika v rudnik. So pa tudi izjeme. V rudnikih severozahodne Hrvaške se je zaposlovalo pretežno domače okoliško prebivalstvo. Toda od tam je migriralo relativno majhno število delavcev, daleč največ jih je priskočilo na pomoč iz Raše (131 oziroma 32,4%) in rdečih revirjev (110 oziroma 27,2%). Med temi so prevladovali poklicni rudarji iz raznih rudarskih krajev v Jugoslaviji, ki jim je rudnik Sečovlje predstavljal le eno izmed rudarskih postaj.

5 V separaciji so ločevali premog na *kosovec* (z velikostjo zrna nad 50 mm in povprečno kalorično vrednostjo 6.200 kcal), *kockovec* (20–50 mm, 5.980 kcal), *grah* (8–20 mm, 5.850 kcal), *zdrob* (2,5–8 mm, 5.920 kcal) in *prah* (pod 2,5 mm, 5.420 kcal).

V obdobju STO so v rudniku zaposlili 305 oseb. Dobra tretjina (109 oziroma 35,7%) jih je bila iz domače občine, od tega polovica (54 oziroma 17,7%) iz naselij v Sečovljski dolini (Sečovlje, Dragonja, Križišče) ali z njenega obrobja (Parecag, Gorgo, Krog). Druga (dobra) tretjina (116 oziroma 38%) oseb je migrirala z ozemlja jugoslovanskega dela (koprski in bujski okraj) domače države (STO). V slovenskem delu te države je bilo rojenih trikrat več imigrantov (88 oziroma 28,9%) kot v njenem hrvaškem delu (28 oziroma 9,2%). Večina izven STO rojenih oseb je prihajala iz drugih jugoslovanskih rudnikov. Bilo jih je 54 (17,7%), največ iz Zagorja (20) in Raše (12).<sup>6</sup> Priseljenci iz slovenskih in hrvaških krajev (skupaj, brez STO) so tvorili manj kot desetino (8,5%) vseh imigrantov.

V drugem preučevalnem obdobju (med letoma 1955 in 1959) se je v rudniku zaposlilo 720 oseb, tretjina od vseh (242) samo v letu 1955. Domačini so predstavljali manj kot desetino zaposlenih (60 oziroma 8,3%), večina jih je bila iz neposredne okolice (36). Iz hrvaške Istre je bilo več imigrantov (60 oziroma 8,3%) kot iz slovenske (38 oziroma 5,3%). Največ na novo zaposlenih je bilo iz slovenskih (brez Istre 257 oziroma 35,7%) in rudarskih krajev (197 oziroma 27,4%). Tretjina vseh "rudarjev" je pripotovala iz Raše (68), druga tretjina iz rdečih revirjev (Zagorje – 33, Hrastnik – 23, Trbovlje – 9), tretja pa še iz dvajset drugih rudnikov.<sup>7</sup> Iz jugoslovanskih krajev jugovzhodno od Kolpe in Sotle je bila manj kot desetina (57 oziroma 7,9%) oseb.

Tretjo petletko (med letoma 1960 in 1964) so zaznamovali "rudarji". Izmed 517 zaposlenih v tem obdobju jih je četrtnina (131 oziroma 25,3%) prispela iz drugih rudnikov, več kot polovica teh samo iz Raše (50) in Kanižarice (26).<sup>8</sup> Po podatkih sodeč so prebivalci domače občine izgubili voljo do dela v rudniku, saj se jih je v njem zaposlilo le 21 (4,1%). Večjega zanimanja za delo v rudniku ni bilo niti v bližnji okolici (slovenska Istra – 13 oziroma 2,5%, hrvaška Istra – 48 oziroma 9,3%), število novo zaposlenih iz drugih jugoslovanskih republik (183 oziroma 35,4%) pa je preseglo število novo zaposlenih iz Slovenije (119 oziroma 23%).

V zaključnem obdobju je bilo zaposlenih 153 ljudi. Po petina jih je bila s Hrvaškega (brez Istre – 31 oziroma 20,3%), Slovenije (brez Istre – 30 oziroma 19,6%) in Bosne (28 oziroma 18,3%). Skupno je iz "južnih republik" izviral skoraj polovica (71 oziroma 46,4%) zaposlenih. Domačinov je bila desetina (17 oziroma 11,1%),

6 Omenjajo se še rudniki Hrastnik, Ilirska Bistrica, Pečovnik, Pleše (barit), Podlabin, Senovo, Trbovlje in Velenje.

7 Dobra Sreča, Idrija, Kanižarica, Kočevje, Laško, Medjimurski ugljenokopi, Mežica, Mostar, Mursko Središče, Pečovnik, Podlabin, Rovinj, Senovo, Strigova, Tamik, Umag (boksit), Velenje, Vrbnik, Zabukovica, Zrenj (boksit).

8 Omenjeni so še Bjelovarski ugljenokop Mišulinovac, Črna Kamnik (kaolin), Hrastnik, Istarski rudniki nekovin Pula, Kakanj, Kreka, Litija (svinec in cink), Pregrada, Rogoznica, Senovo, Timovski ugljenokopi Timog, Trbovlje, Velenje, Vremski Britof, Zabukovica, Zagorje.

vseh Istranov skupaj pa toliko kot Bosancev. Rudarji so prispevali skromnejši delež (22 oziroma 14,4%). Največ jih je bilo iz Kanižarice.<sup>9</sup>

*Tabela 1: Število zaposlenih v rudniku Sečovlje po kraju rojstva (PAK PI, 2)*

*Table 1: Employees of the Sečovlje mine by place of birth (Regional Archives of Koper, Piran Unit – PAK PI, 2)*

<b>kraj rojstva</b>	<b>1950–54</b>	<b>1955–59</b>	<b>1960–64</b>	<b>1965–69</b>
Istra	243	236	134	30
Slovenija (brez Istre)	50	364	191	41
Jugoslavija (brez Slovenije)	9	75	188	80
drugod / neznano	3	45	4	2
<b>skupaj</b>	<b>305</b>	<b>720</b>	<b>517</b>	<b>153</b>

*Tabela 2: Število zaposlenih iz rudarskih krajev v rudniku Sečovlje po izvoru (PAK PI, 2)*

*Table 1: Employees of the Sečovlje mine (immigrants from other mining towns) by origin (PAK PI, 2)*

<b>poreklo rudarjev</b>	<b>1950–54</b>	<b>1955–59</b>	<b>1960–64</b>	<b>1965–69</b>
istrski rudniki	18	73	52	2
slovenski rudniki	36	107	72	11
drugi jugoslovanski rudniki	/	17	7	9
<b>skupaj</b>	<b>54</b>	<b>197</b>	<b>131</b>	<b>22</b>

*Tabela 3: Delež posameznih skupin (razdeljenih po kraju rojstva) med zaposlenimi po petletkah (PAK PI, 2)*

*Table 3: Groups of employees by place of birth in five-year periods (PAK PI, 2)*

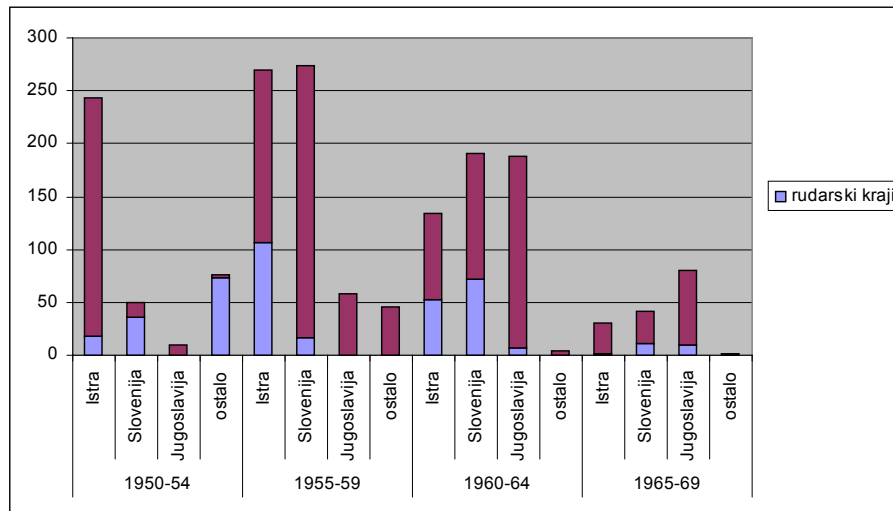
<b>kraj rojstva</b>	<b>1950–54</b>	<b>1955–59</b>	<b>1960–64</b>	<b>1965–69</b>	<b>skupaj 1950–69</b>
Občina Piran	35,7	8,3	4,1	11,1	<b>12,2</b>
ostalo STO / Istra	38,0	14,3	11,8	7,2	<b>17,2</b>
ostala Slovenija	4,6	35,7	23,0	19,6	<b>24,8</b>
ostala Jugoslavija	3,0	7,9	35,4	46,4	<b>18,9</b>
rudarski kraji	17,7	27,4	25,3	14,4	<b>23,8</b>
vse ostalo	1,0	6,4	0,4	1,3	<b>3,1</b>
<b>skupaj</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>

<sup>9</sup> Omenjeni pa so še Bilogorski Rudniki, Kamenjgrad, Koprivnica, Krapinski ugljenokopi, Medjimurski ugljenokopi, Mišulinovac, Rudniki nekovin Pula, Raša, Trbovlje, Velenje, Zagorje.



Graf 1: Delež posameznih skupin (razdeljenih po kraju rojstva in izvoru) 1950–69 (PAK PI, 2)

Graph 1: Groups of employees by place of birth and origin between 1950 and 1969 (PAK PI, 2)



### Poklicna sestava zaposlenih

Za kar 93 (30,5%) delavcev, ki so bili zaposleni v prvem petletju, ni podatkov o poklicu. Med zaposlenimi, katerih poklic je vpisan, je bilo največ (109 oziroma 35,7%) navadnih delavcev, izstopali so še rudarji (kopači in njihovi pomočniki; 45 oziroma 14,8%), električarji (in črpalkarji 15 oziroma 5%) in obdelovalci kovin (strojni ključavničarji, strojniki, mehaniki, varilci, strugarji, kovači; 15 oziroma 5%). Delavce v drugih poklicih bi lahko razdelili na specifične (strelec, lampist – signalist, rudarski tehnik) in tiste, ki podzemlja niso obiskovali (šofer, stražar, ekonom, natakarica, čistilka). Obojih je bilo manj kot desetina.

Med letoma 1955 in 1961 se je zaposlilo največ kopačev (193), vozačev (321) in navadnih delavcev (107). Skupaj so predstavljali 86% vseh zaposlenih. Delavci so se delili na jamske in zunanje, oz. na tiste, ki so delali pod zemljo, in tiste, ki so delali na površju.

Sredi tretjega obdobja (v drugi polovici leta 1963) so vpeljali novo klasifikacijo delovnih mest in delavce razvrstili na nekvalificirane, polkvalificirane, kvalificirane in visoko kvalificirane. Vsak drugi zaposleni je bil nekvalificirani vozač rudniških vozičkov (270 oziroma 52,2%).

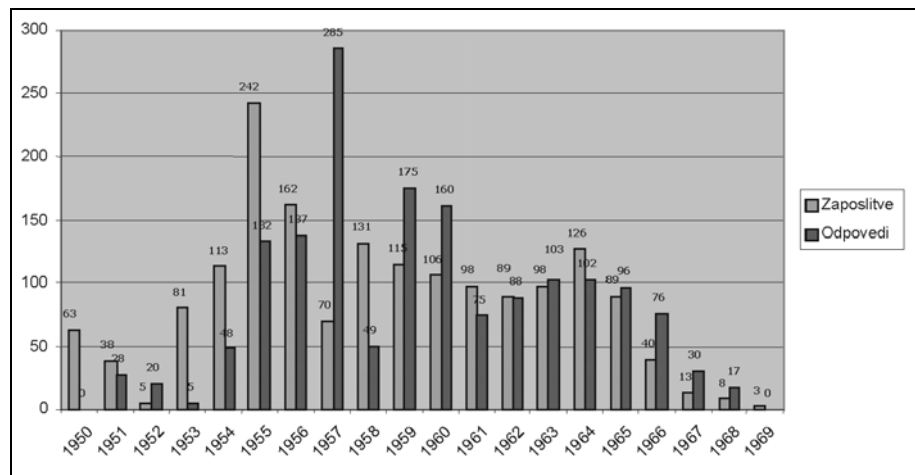
Tudi v zadnjem petletju je bilo osnovno delo vsakega drugega zaposlenega narporno potiskanje rudarskih vozičkov. To je bil edini poklic, h kateremu niso pripisovali kvalifikacije.

### Vzroki za prenehanje delovnega razmerja

Delovno razmerje v rudniku se je največkrat končalo po volji samega delavca oz. na njegovo lastno željo.<sup>10</sup> V veliko manjšem obsegu so delovna razmerja prenehala zaradi odpovedi s strani delodajalca. Ponavadi je to bila sporazumna ali kako drugače dogovorjena (redna) odpoved, včasih pa je bila izrečena kot kazen za določen prekršek (tatvina, odsotnost od dela,...).

Graf 2: Zaposleni in odpuščeni delavci v rudniku Sečovlje med letoma 1950 in 1969 (PAK PI, 2)

Graph 2: Employed and dismissed workers in the Sečovlje mine between 1950 and 1969 (PAK PI, 2)



<sup>10</sup> Čeprav v matični knjigi ni rubrike o vzroku za prenehanje delovnega razmerja, so ga uradniki relativno vestno beležili in največkrat vpisali obrazložitev "samovoljno (zapustil rudnik)".

Delovno razmerje se je za nekatere končalo z odhodom v pokoj (precej je bilo invalidsko upokojenih), na študij, v šolo, v zapor, v delovno brigado ali v vojsko (JLA), za druge s samomorom (zabeleženih je kar pet primerov), s smrtno nesrečo v rudniku, s premestitvijo ali s pobegom v tujino. Točajka je aprila 1953 ostala brez dela, ker je bil ukinjen rudniški bar. Zaradi vdora vode v rudniške jaške je aprila 1957 prenehalo delovno razmerje 183 osebam. Ta mesec je samovoljno dvignilo delavske knjižice 42 zaposlenih, eden je odšel v vojsko, dva sta pobegnila v Trst, 134 pa jih je bilo premeščenih (za 4 osebe teh podatkov ni).

Vseh zabeleženih pobegov je bilo 77. Večina beguncev je zbežala v Trst in Italijo, šesterica v Avstrijo, 20 pa neznano kam. Iz pogovorov z nekdanjimi zaposlenimi je razvidno, da so se nekatere osebe (predvsem do konca leta 1956, pa tudi pozneje) zaposlovale v rudniku zato, da so potem iz Sečovelj lažje zbežale na kapitalistični Zahod. Med pobeglimi je bilo 16 Italijanov, 40 Slovencev in en Nmec, za 20 pobeglih oseb pa nacionalnost ni bila vpisana.

### Zaključek

Pogodbo o zaposlitvi je z rudnikom podpisalo 1.695 oseb. Redki posamezniki so se zaposlili večkrat, nekateri pa so delali celo en sam dan in takoj nato podpisali, da se za delo čutijo nezmožne. V prvem petletju je VUJA strogo nadzirala migracijska gibanja. Priselitev so dovolili le strokovnemu kadru iz drugih rudnikov v bližnji in daljni (seveda jugoslovanski) okolici. Posledično so domačini (Istrani) predstavljali tričetrtinsko večino med zaposlenimi. Delež domačinov je (tudi v naslednjih obdobjih) dvigoval del solinarskih sezonskih delavcev, ki so se jeseni zaposlili v rudniku, spomladi ali zgodaj poleti pa nadaljevali z delom na solinah.

Po londonskem memorandumu se je rudnik otresel odvisnosti od domačinov, ki so se v naslednjih obdobjih (petletjih) redkeje zaposlovali v njem. Zato je rudnik sprejel več rudarjev iz drugih rudnikov in priseljeno delovno silo (predvsem) iz Slovenije, pretežno s Primorske.

Ko se je v tretjem obdobju tudi med Primorci zmanjšalo zanimanje za delo v rudniku, so nove potrebe po delovni sili zadovoljevali pretežno delavci iz ostalih jugoslovanskih republik. V zadnjem obdobju pred zaprtjem so ti predstavljali polovico na novo zaposlenih delavcev.

Rudnik je bil v težkih časih povojne obnove konstantni ponudnik delovnih mest in je veliko pripomogel k reševanju piranskega ruralnega zaledja pred agrarno prenaseljenostjo. Značilnost njegovega delovanja je bil hiter pretok delovne sile, saj so rudnik vedno znova zapuščali tisti, ki so si našli novo – boljše delovno mesto. Letega v gospodarsko razvitem kraju – občini ni bilo potrebno dolgo iskati. Tako se je sprostito delovno mesto v rudniku, ki so ga nato zasedli imigranti iz vse bolj oddaljenih krajev nekdanje domovine (SFRJ oz. prej FLRJ).

Dvakrat samovoljno zapustil delo v Rudniku. Sedaj je dal ponovno prošnjo za sprejem na delo. Komisija prošnjo zavrnila. Jutri, t.j. 29.3.1966 pa bo o tem razpravljajal DS.

Ima 4 otroke.

Žena gre 2 x tedensko v Koper, kjer imajo svoje verske obrede jehovci. Menda je tudi zaradi te vere – ker ga je žena na to pripravila – zapustil samovoljno delo.

Moj predlog: Naj mu pomagajo jehovci! Za denar, ki ga porabi žena za vožnje v Koper pa naj kupi otrokom kruh!

Sl. 3: "Ocvirek" iz rudnika (avtorjev osebni arhiv).

Fig. 3: A peculiarities from the mine (autor's personal archive).

Rudnik je vse obdobje svojega (povojnega) delovanja močno vplival na nacionalno, jezikovno in versko sestavo lokalnega prebivalstva oziroma jo pomagal spreminjati.<sup>11</sup>

#### THE SEČOVLJE MINE: REVIEW OF MIGRATION MOVEMENTS (1950–1970)

Ivica PLETIKOSIĆ

University of Primorska, Faculty of Humanities Koper,

SI-6000 Koper, Glagoljaška 8

e-mail: ivica.pletikosic@zrs.upr.si

#### SUMMARY

*Based on the central register of the mine and other archival sources, the article presents a short history of the Sečovlje mine, its migrational support area, professional structure of the employees and the reasons why certain of them ceased working in the mine.*

11 Kako so se spreminjale omenjene sestave prebivalstva v Piranu (in občini), glej Pletikosić 1999, 23. Pri določanju verske sestave imigrantov z etično mešanih prostorov Hrvaške, Bosne in Hercegovine, Kosova in (zahodne) Makedonije, sta bila v raziskavi uporabljena dva kriterija, in sicer kraj rojstva ter osebno ime. Osebe z naslednjimi imeni (iz matične knjige) so opredeljene kot muslimani: Abid, Abil, Abdija, Afet, Afet, Ahmed/t, Ajid, Alija, Arif, Avdo, Bajro, Bečir, Dedo, Derviš, Džafer, Đemal, Đemail, Ferat, Ferid, Fikret, Hamid, Hasan, Hasib, Hasim, Husein, Huso, Ibrahim, Ibro, Jašar, Jašir, Jusuf, Mehmed, Meho, Muhamed, Muharem, Mujo, Mustafa, Nasib, Nasit, Nurija, Osman, Omer, Ramo, Rasim, Redžo, Safet, Salih, Selman, Sulejman, Suljo, Šemrudin, Šerif, Šero, Uzeir, Zahdija, Zahid, Zuhija.

*During its twenty-year operation in the post-war period, the mine influenced the life of the local community in various ways. With its employment policy and due to the specific needs concerning the work force it encouraged migrations that changed the character of the town of Sečovelje and its municipality. The aim of this article is to present these migrations.*

*From the end of the II World War to the abrogation of the Free Territory of Trieste, the local population from the Sečovelje valley and its outskirts had represented the majority of the work force in the mine. Up to the beginning of the 1960s, the manpower consisted mostly of people originating from the territory of the People's or Socialist Republic of Slovenia, while in the last decade of the mine's operation, immigrants from other Yugoslav republics prevailed. Throughout the mine's existence, its manpower registered a relatively large share of professional miners who moved to Sečovelje from some other mining town (in Yugoslavia).*

*Research has established that in the twenty years of its post-war existence, the mine provided employment for 1.695 people. Around one third of them (30,5%) were born in Istria, one fourth (25,5%) in Slovenia (excluding Istria), and one fifth (19,4%) in Yugoslavia (excluding Istria and Slovenia). Nearly a quarter of the employees (24,5%) were members of the mining proletariat who had previous experience working in mines.*

*Key words: mining, Sečovelje, migrations, economy, 1950–1970*

#### VIRI IN LITERATURA

**PAK PI, 1** – Pokrajinski arhiv Koper (PAK), Poslovna enota Piran (PI), tehnična enota št. 93, Krog Sečovelje.

**PAK PI, 2** – PAK, PI, Matična knjiga zaposlenih rudnika črnega premoga Sečovelje.

**Calligaris, R. (1989):** Storia delle miniere di carbone del carso triestino e dell'Istria dal '700 al 1945. Atti del museo civico di storia naturale di Trieste. Vol. 42. Trieste, 1–69.

**Pletikosić, I. (1999):** Migracije v Piranu v 20. stoletju. Magistrsko delo. Ljubljana, Filozofska fakulteta.

**Pletikosić, I. (2005):** Rudnik Sečovelje. V: Bertoša, M., Matijašič, R. (eds.): Istarska enciklopedija. Zagreb, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 707.